

Anne Okkels Olsen og
Søren Mørch:
"USA's nye verdensorden"
Systeme 2008

TEKST 9

Den historiske udvikling er afsluttet – Francis Fukuyama 1989

Francis Fukuyama (født 1952) er en indflydelsesrig amerikansk politisk økonom, der i dag er professor i politisk videnskab og direktør for et internationalt udviklingsprogram ved Johns Hopkins University School of Advanced International Studies.

I sin bog "The End of History" fra 1992, hvorfra dette uddrag er taget, refererer Fukuyama hyppigt til den tyske filosof Georg Wilhelm Friedrich Hegel (1770-1831) og Karl Marx (1818-83), den tyske socialist, politiker og samfundsteoretiker, der anses for grundlæggeren af marxismen. De mente begge, at udviklingen af de menneskelige samfund ville ophøre, når man var nået frem til et samfundstrin, der kunne tilfredsstille menneskehedens dybeste og mest fundamentale behov.

I sin bog fra 1989: "The End of History" fremsætter Francis Fukuyamas inspireret af disse tanker den teori, at afslutningen på den kolde krigs konfrontation mellem det kom-

unistiske Sovjetunionen og det kapitalistisk liberale USA, som netop var blevet afsluttet med kommunismens nederlag i Afghanistan, kunne opfattes som afslutningen på den historiske udviklings store linier. I fremtiden ville der højst blive tale om justeringer og tilpasninger inden for det kapitalistiske system. Se også tekst 16 side 122.

Når man ser på, hvordan begivenhederne har udviklet sig i den sidste halve snes år, er det svært at se bort fra, at der er sket en række grundlæggende ændringer i verdenshistorien. Der er i det sidste års tid blevet publiceret en syndflod af artikler om afslutningen på den kolde krig og den kendsgerning, at "freden" synes at være ved at bryde ud i store dele af Verden.

Men det, vi i virkeligheden er vidner til, er ikke bare afslutningen på en bestemt periode i efterkrigstidshistorien, men slutpunktet for hele menneskehedens ideologiske udvikling og det vestlige, liberale demokratis fremståen som den endelige styreform. Man kunne låne et udtryk fra Hegel og Marx og sige, at det måske er afslutningen på Historien.

I det tyvende århundrede har den udviklede Verden været kastet ud i et kaos af ideologisk vold, hvor liberalismen først kæmpede med resterne af absolutismen, så med bolsjevismen og fascismen, og til sidst med en moderniseret marxisme, der truede med at føre til en atomkrigs afsluttende undergang. Århundredet, der ved sin begyndelse var så fuldt af tillid til de liberale demokratiers endelige sejr, forekommer her ved sin afslutning at være vendt tilbage til sit udgangspunkt – ikke til "ideologiernes endeligt" eller en sammensmeltning mellem kapitalisme og socialisme, men til en ubetinget sejr for den økonomiske og politiske liberalisme.

Afslutningen på historien betyder ikke, at der ikke længere vil være internationale begivenheder at følge med i, for liberalis-

rdigt i det nordat-
et alternativ, der
ntet sin styrke fra
r det er netop i den
at man bliver slået
logiske forandrin-

dringer har fundet
der indført vestlig
kt demokrati efter
vom japansk indu-
r meget anderledes
ndsgerning, at den
e liberalisme, der
vet indpodet i typi-
r og institutioner, i
de vil overleve i det
ere er det, at Japan
til verdenshistorien
spor og skabe en
kultur, som både er
for den universelle

liserede asiatiske,
kt. Fra et hegelsk
te, at den politiske
sig parallelt med
ne i helt uventede
Sydkorea til Filip-

agt ville forekom-
rende, hvis den
af på den største
Kina. Marxisme-
femten år blevet
som økonomisk
e sprogbrug, som
edkæmpelsen af
dig forældet. De
r været ledsaget
ellektuelle bryd-
gsmålstejn ved
grundlæggende

dogmer. Denne sommers tragiske undertrykkelse på Tiananmen-pladsen• var på en måde mindre opsigtsvækkende end den massive prodemokratiske bevægelse, som udløste den, og den skal nok vise sig at være mindre varig. Ud fra et verdenshistorisk syn er det vigtige ved Kina, at Folkerepublikken ikke længere fungerer som et fyrtårn for de ikke-liberale kræfter rundt omkring i Verden, hvad enten der er tale om guerillastykker eller middelklassestudenter. Maoismen er blevet en anakronisme snarere end et mønster for Asiens fremtidige udvikling.

Gorbatjov

Det er imidlertid udviklingen i Sovjetunionen under Mikhail Gorbatjov•, som har hamret det sidste søm i marxismen-leninismens kiste. Selvom de formelle institutioner først nu er begyndt at forandre sig, er det, som er foregået på idéplanet, et revolutionært angreb på stalinismens mest grundlæggende principper og en erstatning af dem med andre principper, som ikke i sig selv er udtryk for en egentlig liberalisme, men hvis eneste gennemgående fællestræk alligevel er liberalistiske.

Lige nu kan man ikke beskrive Sovjetunionen som et liberalt eller et demokratisk land, og der er heller ikke udsigt til, at det bliver det inden for den nærmeste fremtid. Men når man står ved afslutningen af Historien, er det ikke nødvendigt, at alle samfund har succes som liberale. Det er nok, at de frafalder deres ideologiske krav på at repræsentere en anderledes og højere form for et menneskeligt samfund. Og til trods for sin taktiske påkaldelse af Lenin har Gorbatjov tilladt folk at sige højt, hvad de privat har vidst i mange år – at marxismen-leninismens magiske korsang er noget vrøvl, og at den sovjetiske socialisme ikke er Vesten overlegen på noget område, men i virkeligheden en monumental fejltagelse.

Findes der så andre ideologiske konkurrenter til liberalismen?

Rivaler?

Der er to kandidater, der melder sig: religionen og nationalismen. De sidste års fremvækst af en religiøs fundamentalisme vidner om en vidt udbredt utilfredshed med det liberale forbrugssamfunds åndelige tomhed. Men selvom tomheden i kernen af liberalismen så sandelig er en ideologisk defekt, er det ikke sikkert, at den kan fjernes ad politisk vej. Moderne liberalisme er en følge af de religiøst baserede samfunds svaghed, idet de ikke er i stand til at sikre bare en minimal fred og stabilitet, for slet ikke at tale om en ordentlig levestandard. I Verden, som den er i dag, er det kun muslimerne, der har fremholdt den teokratiske stat som et alternativ til både liberalisme og kommunisme. Andre, mindre velorganiserede, religiøse impulser er med held blevet tilfredsstillet inden for den personlige livsform, som de liberale samfund tillader.

Nationalisme og andre former for race-mæssig eller etnisk selvbevidsthed har ligget bag mange af vor tids konflikter. Selvom den slags udbrud i nogen grad er blevet dæmpet i efterkrigstidens Europa, er de stadig yderst magtfulde i "Den tredje Verden". Men det er ikke givet, at nationalismen udgør en uforsonlig modsætning til liberalismens natur. Det er kun systematiske former af den som nationalsocialismen, der kan gøre krav på at være formelle ideologier på linje med liberalisme og kommunisme.

Nationalistiske holdninger rummer normalt ikke noget politisk program, der går ud over et negativt ønske om uafhængighed fra en eller anden gruppe eller folk. De kan være kilder til konflikter i de liberale samfund, men konflikten opstår ikke af liberalismen selv. Man kan i det mindste forklare en betydelig del af Verdens etniske og nationalistiske spændinger som et udslag af, at men-

nesker er tvunget til at leve uden politisk repræsentation i politiske systemer, som de ikke har været med til at vælge.

Man kan naturligvis ikke udelukke, at nye ideologier og hidtil oversete modsætninger i de liberale samfund pludselig vil dukke op. Men Verden, som den ser ud i dag, forekommer at bekræfte teorien om, at de grundlæggende principper i sociale og politiske organisationer ikke har udviklet sig synderlig meget siden 1776 og 1789**. De mange krige og revolutioner, som er blevet udkæmpet siden den gang, har fundet sted under påkaldelse af ideologier, der gjorde krav på at være mere avancerede end liberalismen, men historien har gjort disse krav til skamme.

* Lenin, der var den ideologiske bagmand for den russiske revolution i 1917, tilpassede Karl Marx' teorier så de kom i overensstemmelse med den russiske virkelighed anno 1917. Resultatet blev kaldt for marxisme-leninisme.

** 1776: Den amerikanske revolution var rettet mod det britiske kolonistyre og førte til oprettelsen af et selvstændigt og demokratisk USA. I 1789 fandt den franske revolution, der afskaffede enevælden, sted.

TEKST 10

Civilisationernes sammenstød? – Samuel Huntington 1993

Uddrag af en artikel af Samuel P. Huntington: "The Clash of Civilisations?" i det amerikanske tidsskrift Foreign Affairs.

Samuel P. Huntington (født 1927) var sikkerhedspolitisk rådgiver for præsident Lyndon B. Johnson og er nu professor i politik og direktør for et institut for strategiske studier ved Harvard University.

Artiklen, der kan læses i sin fulde ordlyd på <http://www.alamut.com/subj/economics/misc/clash.html> blev i 1996 til en bog med titlen: "The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order", der lige siden sin fremkomst har været genstand for en livlig debat og kritik. Den er oversat til 26 sprog, og fik en renæssance efter terrorangrebet på USA 11. september 2001. Se også tekst 15 side 254.

Fremtidens konfliktmønster

Verdenspolitikken er på vej ind i en ny fase, og mange intellektuelle har da heller ikke tøvet med at forudsige, hvordan den vil komme til at se ud – historiens afslutning, en tilbagevendende til nationalstaternes rivaliseringer, og nationalstatens sammenbrud som en følge af modsatrettede krav fra fænomener som stamme og globalitet. Hver af disse visioner indfanger væsentligste aspekter af den virkelighed, der allerede er ved at dukke op. Men de mangler dog et vigtigt, ja et helt afgørende aspekt ved billedet af, hvordan den globale politik med stor sandsynlighed vil komme til at tage sig ud i de kommende år.

Det er min hypotese, at den afgørende årsag til konflikter i den ny Verden ikke først og fremmest vil være af ideologisk eller økonomisk karakter. De afgørende inddelinger af menneskeheden og den dominerende årsag til konflikt vil stamme fra kulturelle forskelle. Nationalstaten vil stadig være den stærkeste aktør i verdenspolitikken, men de afgørende stridspunkter i den globale politik skal findes mellem nationer og grupperinger af forskellige civilisationer. Civilisationernes sammenstød vil komme til at dominere den globale politik. Brudfladerne mellem civilisationerne vil blive fremtidens kampplads. ...

Samtidig med afslutningen på den kolde krig er den internationale politik ved at bevæge sig væk fra sin vesteuropæiske fase, og dens hjørnestein vil i stedet blive interak-

tionen mellem civilisationer. I sammenspi- ners befolk- re historis- nialisering- siden af Ve- og skabere.

Hvad er et- Men hvad- sation? En- Landsbyer,- nalitet og r- lig kultur m- forskellige- sydlige Ita- den, der fin- begge have- som gør det- De europæi- del i fælles- dem fra ara- hvorimod a- dinge ikke k- relt fællessk-

En civilis- nede kultur- det bredest- titet, som et- fra det, der a- arter. Den d- elementer s- vaner, insti- oplevelse af i-

Hvorfor civi- Verden vil is- mellem syv- Hertil hører- den japanske- den slavisk- og muligvis e- dens vigtigst-

tionen mellem vestlige og ikke-vestlige civilisationer. I dette civilisationernes politiske sammenspil er de ikke-vestlige civilisationers befolkninger og regeringer ikke længere historiens objekter og den vestlige koloniserings mål, men de stiller nu op ved siden af Vesten som historiens flyttemænd og skabere.

Hvad er en civilisation?

Men hvad skal vi forstå ved ordet en civilisation? En civilisation er en kulturel enhed. Landsbyer, regioner, etniske grupper, nationalitet og religiøse grupper har alle en særlig kultur med hver sit niveau for kulturelle forskelligheder. Kulturen i en landsby i det sydlige Italien kan være meget forskellig fra den, der findes i en norditaliensk, men de vil begge have del i en fælles italiensk kultur, som gør dem forskellige fra tyske landsbyer. De europæiske samfund har på deres side del i fælles kulturelle træk, som adskiller dem fra arabiske eller kinesiske samfund, hvorimod arabere, kinesere og vesterlændinge ikke har del i noget overordnet kulturelt fællesskab. De udgør civilisationerne.

En civilisation er derfor den mest overordnede kulturelle gruppering af folkeslag og det bredest mulige niveau for kulturel identitet, som et folk kan have, når man ser bort fra det, der adskiller mennesker fra de andre arter. Den defineres både af fælles objektive elementer såsom sprog, historie, religion, vaner, institutioner og af folkets subjektive oplevelse af identifikation. ...

Hvorfor civilisationernes sammenstød

Verden vil især blive præget af interaktionen mellem syv eller otte større civilisationer. Hertil hører den *vestlige*, den *konfucianske*, den *japanske*, den *islamiske*, den *hinduistiske*, den *slavisk-ortodokse*, den *latinamerikanske* og *muligvis en afrikansk* civilisation. Fremtidens vigtigste konflikter vil opstå i sammen-

stødet mellem de afgørende forskelligheder, som disse civilisationer indeholder.

Hvorfor det?

For det første er forskellene mellem civilisationerne ikke kun virkelige, de er også basale. Civilisationerne adskiller sig fra hinanden ved deres historie, sprog, kultur, traditioner og vigtigst af alt ved deres religioner. Mennesker fra forskellige kulturer har forskellige opfattelser af forholdet mellem Gud og menneske, individ og gruppe, forældre og børn, mand og kone samt et forskelligt syn på den relative betydning af retfærdighed og ansvar, frihed og autoritet, lighed og hierarki. Sådanne forskelle er blevet til gennem århundreder. Det vil tage lang tid, før de forsvinder. De er mere fundamentale end forskelle mellem politiske ideologier og politiske regimer. Sådanne forskelligheder fører ikke nødvendigvis til konflikter, og konflikter er heller ikke ensbetydende med vold. Men i tidens løb har forskellighederne mellem civilisationerne været årsag til nogen af de mest langvarige og voldelige konflikter, vi kender.

For det andet er Verden blevet mindre. Interaktionen mellem folk fra forskellige kulturer er blevet større; denne tiltagende interaktion har ført til en forstærket kulturel bevidsthed og skabt en øget opmærksomhed på forskellighederne mellem civilisationerne og det, der binder ens egen civilisation sammen. De nordafrikanske immigranter i Frankrig vækker fjendskab hos franskmændene og skaber samtidig en mere positiv holdning til indvandringen af "rigtige" europæiske katolske polakker. Amerikanere reagerer meget mere fjendtligt på japanske investeringer end på større investeringer fra canadiske eller europæiske lande. ...

For det tredje bidrager den økonomiske moderniseringsproces og de sociale forandringer i hele Verden til at skille mennesker fra deres lokalt bestemte identitet, der går langt tilbage i tiden. Det svækker også

nationalstatens betydning som en identitets-skabende faktor. Flere steder har religionen udfyldt det hul, der herved er opstået, ofte i form af bevægelser, der kaldes "fundamentalistiske". Sådanne bevægelser findes i den vestlige kristendom, jødedommen, buddhismen, hinduismen og i islam....

For det fjerde forstærkes væksten i civilisationsbevidstheden ved den dobbeltrolle, Vesten spiller. På den ene side er Vesten på toppen af sin magt. Men samtidig, og måske som et resultat heraf, er der en tendens til, at de ikke-vestlige civilisationer vender sig mod sine rødder. ... Vesten er på sin magts højdepunkt stillet over for den kendsgerning, at de ikke-vestlige samfund i stigende grad ønsker og har viljen og ressourcerne til at skabe en Verden efter en ikke-vestlig model. ...

For det femte er de kulturelle særpræg og forskelligheder ikke så foranderlige og derfor heller ikke så lette at udligne og afgøre som de politiske og de økonomiske. I det tidligere Sovjetunionen er kommunisterne blevet demokrater, de rige blev fattige og de fattige rige, men russerne blev ikke estere og aserbajdsjanerne ikke armeniere. På klassekampens og i de ideologiske konflikters tid lød spørgsmålet "Hvem holder du med?", og man kunne skifte side, og gjorde det også, ligesom man kunne ændre på indholdet af det, man gik ind for. Men når det handler om konflikter mellem civilisationer, så spørges der "Hvad er du?". Det er en given sag, som der ikke sådan kan laves om på. Et forkert svar på det spørgsmål kan medføre, at man får en kugle i hovedet, sådan som vi har set det i Bosnien og i hele området fra Kaukasus til Sudan. ...

Civilisationernes brudflader

Civilisationernes brudflader er i færd med at erstatte den kolde krigs politiske og ideologiske grænser som brændpunktet for kriser og blodsudgydelse. Den kolde krig blev ind-

ledt med jerntæppets opdeling af Europa ideologisk og politisk. Den kolde krig sluttede, da jerntæppet faldt. I takt med at den ideologiske opdeling af Europa er ved at forsvinde, genopstår en gammel kulturel opdeling mellem på den ene side den vestlige kristendom og på den anden side den ortodokse kristendom og islam. ...

Konflikten mellem den vestlige og den islamiske civilisation har stået på i 1300 år. ...

Denne århundredgamle militære konflikt mellem Vesten og islam vil næppe blive nedtrappet. Den kan tværtimod let blive mere ondartet. Golfkrigen efterlod sig mange arabere, der følte sig stolte over, at Saddam Hussein havde angrebet Israel og havde taget kampen op mod Vesten. Den efterlod også mange, der følte sig ydmyget og krænkede over Vestens militære tilstedeværelse i Den persiske Golf, Vestens overvældende militære dominans og deres egen manglende evne til selv at kunne forme deres skæbne. ...

Vesten mod resten af Verden

Lige nu har Vesten en helt usædvanlig stærk position i forhold til de andre civilisationer. Dets eneste rivaliserende stormagt er forsvundet fra kortet. En militær konflikt mellem De vestlige Stater er utænkelig. Bortset fra Japan så har Vesten ingen økonomiske udfordrere. Det dominerer de internationale organisationer, der skal tage sig af de politiske og sikkerhedsmæssige forhold og sammen med Japan også de internationale økonomiske institutioner. Globale politiske og sikkerhedsmæssige sager afgøres efter USA's, Englands og Frankrigs diktat, verdensøkonomiens problemer på diktat fra USA, Tyskland og Japan. Alle opretholder de usædvanligt tætte relationer til hinanden med det resultat, at de mindre, og det vil stort set sige alle de ikke-vestlige lande, holdes udenfor. Beslutninger, som træffes i FN's Sikkerhedsråd eller i Den Internatio-

deling af Europa ide-
kolde krig sluttede,
t med at den ideolo-
er ved at forsvinde,
lurel opdeling mel-
vestlige kristendom
ortodokse kristen-

m vestlige og den
stået på i 1300 år.

le militære konflikt
n næppe blive ned-
od let blive mere
od sig mange ara-
er, at Saddam Hus-
el og havde taget
Den efterlod også
pyget og krænket
bedeværelse i Den
vældende militæ-
a manglende evne
s skæbne. ...

den
sædvanlig stærk
tre civilisationer.
stormagt er for-
er konflikt mel-
ænkkelig. Bortset
gen økonomiske
r de internatio-
al tage sig af de
sige forhold og
le internationale
globale politiske
er afgøres efter
tigs diktat, ver-
r på diktat fra
Alle opretholder
ioner til hinan-
mindre, og det
e vestlige lande,
r, som træffes i
Den Internatio-

nale Valutafond•, der afspejler vestlige interesser, præsenteres for omverdenen som et udtryk for Verdenssamfundets ønsker. ...

Den vestlige dominans af FN's Sikkerhedsråd og dets afgørelser, der kun lejlighedsvis dæmpes af, at Kina undlader at stemme, resulterede i, at FN legitimerede Vestens brug af vold til at tvinge Irak ud af Kuwait og til at ødelægge dets sofistikerede våben og evne til at producere sådanne våben. ... På den måde bruger Vesten de internationale institutioner samt sin militære overmagt og økonomiske ressourcer til at lede Verden på en måde, der kan opretholde den vestlige overlegenhed, beskytte vestlige interesser og fremme vestlige politiske og økonomiske værdier. ...

Sådan opfatter mange ikke-vestlænderne den nye Verden, og der er et betydeligt element af sandhed i deres vurdering. Forskelle i styrke og kampen om militær og økonomisk magt samt om indflydelse på de internationale organisationer er en evig kilde til konflikt. Forskelle mellem kulturerne, det vil sige mellem basale værdier og overbevisninger, er en anden.

Ud fra en overfladisk vurdering er det rigtigt nok, at megen vestlig kultur er trængt ind i resten af Verden. Men på et mere grundliggende niveau så har de vestlige begreber som individualisme, liberalisme, konstitutionalisme, menneskerettigheder, frihed, retssikkerhed, demokrati, frie markeder, adskillelse af stat og kirke, som regel kun en begrænset gennemslagskraft i de islamiske, konfucianske, japanske, hinduistiske, buddhistiske eller ortodokse kulturer. Vestlige bestræbelser på at fremme sådanne ideer skaber i stedet for en reaktion mod "menneskerettigheds-imperialismen" og en genbekræftelse af egne oprindelige værdier, som det for eksempel sker gennem den støtte, som de yngre generationer i de ikke-vestlige kulturer nu giver til den religiøse fundamentalisme. Selve den opfattelse, at der

findes en slags "universel civilisation" er en vestlig ide, der er i klar modstrid med de fleste asiatiske samfunds læggen vægt på særpræg og deres eftertryk på det, der adskiller det ene folk fra det andet. ...

Næsten uden undtagelse er de vestlige lande ved at reducere deres militære styrke – selv i Rusland under Boris Jeltsins• lederskab. Kina, Nord Korea og flere mellemøstlige stater er imidlertid i færd med at udvide deres militære beredskab. Det gør de ved at importere fra vestlige og ikke-vestlige kilder og ved at udvikle deres egne våbenfabrikker. ...

Under den kolde krig var det primære formål med våbenkontrollen at etablere en stabil militær magtbalance mellem på den ene side USA og dets allierede og på den anden side Sovjetunionen og dets allierede. I efterkold-krigs-perioden er det primære formål med våbenkontrollen at forhindre De ikke-vestlige Lande i at få et militært beredskab, der kan true vestlige interesser. Det søger Vesten at gøre gennem internationale aftaler, økonomisk pression og kontrol med eksport af våben og våbentechnologi.

Meget centralt i denne udvikling af et militært beredskab rettet mod Vesten er den konstante udvidelse af Kinas militære styrke og dets evne til at skabe en sådan styrke. Opmuntret af en iøjnefaldende økonomisk udvikling er Kinas militære forbrug hastigt voksende, og det går kraftigt fremad med moderniseringen af dets væbnede styrker. Det køber våben fra de forhenværende sovjetiske stater, det har udviklet langtrækende missiler; i 1992 prøvesprængte det en megaton stor atombombe. ...Kina er også en af de større eksportører af våben og våbentechnologi. Det har eksporteret materiale til Libyen og Irak, der kan bruges til fremstilling af atomvåben og nervegas. Det har hjulpet Algeriet med at bygge en reaktor, der kan bruges til forskning i og produktion af atomvåben.

En ny form for våbenkapløb finder derfor sted mellem de islamisk-konfucianske stater og Vesten. ... I denne nye form for våbenkapløb udvikler den ene part sine våben, mens den anden ikke forsøger at skabe balance, men i stedet at begrænse og forhindre våbenopbygningen hos modparten, samtidig med at den reducerer sit eget beredskab.

Hvad betyder det for Vesten?

Denne artikel hævder ikke, at kulturelle identiteter vil erstatte alle andre former for identitet, at nationalstaten vil forsvinde, at hver civilisation vil blive til én sammenhængende politisk enhed, at grupperinger inden for den enkelte civilisation ikke vil komme i konflikt med og bekæmpe hinanden. Men den fremsætter den hypotese, at forskellene mellem civilisationerne vil erstatte de ideologiske og andre former for konflikter som den dominerende globale konfliktform. De internationale relationer vil i stigende grad miste deres vestlige karakter og blive til et spil, hvori ikke-vestlige kulturer i højere grad vil komme til at deltage som aktører og ikke blot som brikker. Konflikter mellem grupper fra forskellige kulturer vil optræde stadigt hyppigere, de vil vare længere og være mere voldelige end opgør inden for grupper, der tilhører den samme kultur. Voldelige konflikter mellem forskellige kulturer er den mest sandsynlige og også den farligste årsag til optrædninger, der måske endog kan blive til verdensomspændende krige. Brændpunktet i de fremtidige konflikter vil komme til at befinde sig mellem Vesten og forskellige islamiske og konfucianske stater.

Hermed ønsker jeg ikke at gøre mig til talsmand for, at konflikter mellem stater er en god ting. Jeg har fremsat mine tanker som en hypotese, der prøver at beskrive, hvad fremtiden kan tænkes at ville bringe. Men er det en troværdig hypotese, så bliver det også nødvendigt at overveje, hvilken betydning den bør få for den vestlige

politik. I denne vurdering må man skelne mellem kortsigtede fordele og mere langsigtede anbefalinger. På kort sigt er det klart i Vestens interesse at fremme et forstærket samarbejde og en større enhed inden for sin egen civilisation især mellem dens europæiske og nordamerikanske bestanddele; at inkorporere de vestlige samfund i Østeuropa og Latinamerika, fordi de to kulturer er så tæt på den vesteuropæiske; at fremme og opretholde samarbejdsrelationerne med Rusland og Japan; at forhindre lokale konflikter inden for den vestlige civilisation i at eskalere til større krige på tværs af civilisationerne; at begrænse de konfucianske og islamiske staters styrke; at begrænse nedskæringerne i det vestlige militære beredskab; at opretholde den militære overlegenhed i Øst- og Sydvestasien; at udnytte forskelle og konflikter i de konfucianske og islamiske stater; at støtte de civilisationer, der er sympatiske over for vestlige værdier og interesser; at styrke de internationale institutioner, der afspejler og legitimerer vestlige interesser og værdier, og som fremmer inddragelsen af ikke-vestlige stater i disse institutioners liv.

Men på længere sigt er der brug for andre forholdsregler. Ikke-vestlige civilisationer har forsøgt at blive moderne uden at blive vestlige. Til dato er det kun lykkedes for Japan. Ikke-vestlige civilisationer vil fortsat forsøge at skaffe sig rigdom, teknologi, teknisk formåen, maskiner og våben, kort sagt alt det som hører med til en moderne livsform. Men de vil samtidig forsøge at forene denne modernitet med deres traditionelle kultur og værdier. Og deres økonomiske og militære styrke vil vokse i forhold til Vestens. Vesten må derfor i stadigt højere grad være imødekommende overfor disse moderne ikke-vestlige civilisationer, hvis styrke nærmer sig den vestlige, men hvis værdier og interesser på afgørende vis afviger fra de vestlige. Det vil kræve, at Vesten bliver ved med at have den økonomiske og militære

styrke, de
interesser
Men det k
dybere for
filosofiske
for andre
dan man k
blive bes
fælles for
ner. For i
universel
ner bliver
de andre.

TEKST 1

Al-Qaida

I 1998 blev
møder, h
og hans til
fra flere an
Resultatet k
spændende
desuden om
23. februar
lig krig mod

Priset væ
kontrollere
og som i S
te måneder
tro, hvor e
belejr dem
gens faser,
Muhamme
er blevet s
for at sikre
bedt, Gud
mit sværd
som ikke
og hån".

styrke, der er nødvendig for at beskytte sine interesser over for de andre civilisationer. Men det kræver også, at Vesten udvikler en dybere forståelse for de basale religiøse og filosofiske holdninger, der ligger til grund for andre civilisationer, og en indsigt i hvordan man her opfatter sine interesser. Det vil blive besværligt at finde frem til det, der er fælles for de vestlige og de andre civilisationer. For i fremtiden vil der ikke findes nogen universel civilisation, de enkelte civilisationer bliver nødt til at leve side om side med de andre.

TEKST 11

Al-Qaidas fundament, 1998

I 1998 blev der i Afghanistan afholdt en række møder, hvori der, foruden Osama bin Laden og hans tilhængere, også deltog repræsentanter fra flere andre militante islamistiske grupper. Resultatet blev etableringen af en verdensomspændende Islamisk Front. Deltagerne enedes desuden om nedenstående erklæring, dateret 23. februar 1998, hvori der blev erklæret "hellig krig mod jøder og andre korsfarere".

Priset være Gud, der åbenbarede Bogen, kontrollerer skyerne, sejrer over splittelser og som i Sin Bog siger: "Men når de forbudte måneder er gået, så kæmp og slå deantro, hvor end I måtte finde dem, grib dem, belejr dem og lig på lur efter dem i alle krigens faser," og fred være med vores Profet Muhammed Bin-Abdullah, som sagde: "Jeg er blevet sendt til Jer med sværdet i hånd for at sikre at ingen andre end Gud bliver tilbedt, Gud som lagde min livsopgave under mit sværds skygge, og som påfører alle de, som ikke adlyder mine ordrer, ydmygelse og hån".

Den arabiske Halvø er hidtil ikke – siden Gud gjorde den flad og skabte dens ørken og lagde en ring af hav omkring den – blevet stormet af nogen styrker, der som korsfarernes hære spredtes som græshopper og åd af dens rigdomme og udslettede dens planter. Det sker nu på et tidspunkt, hvor mange nationer angriber muslimerne, som folk der kæmper om en tallerken mad. I lyset af den alvorlige situation og den manglende støtte er vi tvunget til at diskutere disse nutidige begivenheder, og vi bør alle stå sammen for at finde ud af, hvordan vi kan afhjælpe situationen.

Der er næsten ingen, som i dag forholder sig til de tre kendsgerninger, som vi alle kender til; vi vil derfor nævne dem, så alle kan blive mindet om deres eksistens.

For det første: i over syv år har USA holdt islams lande besat på dens helligste sted: Den arabiske Halvø. Det har plyndret dens rigdomme, givet dens regenter ordrer, ydmyget dens folk, terroriseret dens naboer og forvandlet sine baser på Halvøen til en spydspids, hvorfra det bekæmper muslimske folk i nabolandene. Hvis man tidligere har diskuteret, om besættelsen var en kendsgerning, så må alle folk på Halvøen nu have indset det. Det bedste bevis herpå er Amerikas fortsatte aggression mod det irakiske folk og dets anvendelse af Halvøen som mellemstation, og selv om alle dens herskere er modstandere af, at dens territorier bruges til dette formål, så er de fuldkommen hjælpeløse.

For det andet: trods af de enorme ødelæggelser, som alliancen mellem korsfarerne og zionisterne har påført det irakiske folk, og trods det store antal faldne – som er på over en million – på trods alt dette så prøver amerikanerne nu igen at gentage de frygtelige massakrer, som om de ikke var tilfredse med den langvarige blokade, de pålagde landet eller med opsplitningen og ødelæggelserne. Derfor kommer de nu for at tilintetgø-

re, hvad der er tilbage af dette folk og for at ydmyge muslimerne i deres nabolande.

For det tredje: amerikanernes mål med disse krige er ikke kun religiøse og økonomiske, men i lige så høj grad at hjælpe og fremme jødernes lille stat og dreje opmærksomheden bort fra deres besættelse af Jerusalem og fra mordet på de muslimer, der bor der. Det bedste bevis herpå er deres iver efter at ødelægge Irak, den stærkeste af dets arabiske nabostater, og deres bestræbelser på at splitte alle regionens stater, så de bliver til små papirstater, sådan at Amerika gennem deres opløsning og svaghed kan sikre, at Israel overlever, og at den brutale kortsigtsbesættelse af Halvøen kan fortsætte.

Alle disse forbrydelser og synder, der er begået af Amerika er en klar krigserklæring mod Gud, hans budbringer og muslimerne. Og ulema'en• har gennem hele islams historie enstemmigt været enige om, at jihad er den enkeltes pligt, når fjenden ødelægger de muslimske lande. Dette blev sagt af Imam Bin-Qadamah i "al-Mughni", af imam al-Kisai i "al-Badai", af al-Qurtubi i hans "Fortolkning" og af Shaykh al-Islam [ikke nærmere identificeret] i hans bøger, hvor han sagde: "Med hensyn til bekæmpelsen af (en fjende), er den rettet mod at forsvare alt helligt og religionen, og det er en pligt, som der (i ulema-kredse) hersker enighed om. Intet er mere helligt end troen, undtagen det at fordrive en fjende, der angriber religionen og dermed livet selv."

På dette grundlag og ifølge Guds ordre udsender vi den følgende *fatwa*• til alle muslimer.

Ordren om at dræbe amerikanerne og deres allierede – både civile og soldater – er en pligt for hver enkelt muslim, der kan gøre det i et hvilket som helst land, hvor det er muligt, for at befri al-Aqsa Moskéen• og den hellige moské [i Mekka] fra deres greb, og for at deres hære kan blive fjernet fra alle

islams lande og blive slået og være ude af stand til at true nogen som helst muslim.

Dette er i overensstemmelse med Gud den Almægtiges ord: "Og bekæmp alle de vantro, ligesom de bekæmper Jer", og "bekæmp dem indtil der ikke er mere kampgny og undertrykkelse, og indtil retfærdighed og gudstro vinder indpas."

Dette er en tilføjelse til Gud den Almægtiges ord: "og hvorfor skulle I ikke kæmpe for Guds sag og for dem, der svage og mishandlede og undertrykte – kvinder og børn, hvis skrig lyder: "Vor Herre, frels os fra denne by, hvis folk er undertrykkere og rejs for os én fra dig, der vil hjælpe os."

Vi opfordrer med Guds hjælp enhver muslim, der tror på Gud, og som ønsker at blive belønnet, til at følge Guds ordre om at dræbe amerikanerne og røve deres penge, hvor og hvornår de finder dem. Vi opfordrer også den muslimske *ulema*, lederne, de unge og soldaterne til at iværksætte et angreb på Satans amerikanske tropper og djævelens støtter, der har allieret sig med dem, og til at fjerne dem, der står bag dem, så de kan få sig en lærestreg.

Gud den Almægtige sagde: "Oh, I der tror, giv Jeres svar til Gud og Hans Apostel, når Han kalder Jer til det, der vil give Jer liv. Og I skal vide, at Gud kommer ind mellem en mand og hans hjerte, og at det er Ham, I skal samles omkring."

Gud den Almægtige siger også: "Oh, I der tror, hvad fejler Jer, at I, når I bliver bedt om at drage ud i Guds sag, klynger Jer så tyngede til jorden! Foretrækker I livet i denne Verden frem for livet i det Hinsides? Men ringe er trøsten i dette liv i sammenligning med den i det Hinsides. Hvis ikke I tager af sted, vil Han straffe Jer med en gruelig straf og sende andre i Jeres sted; men Ham vil I ikke skade i mindste måde. For Gud har magt over alle ting."

Gud der
I er sande
og ikke for

TEKST

Didar –

Uddrag fra
true Story
som journal
østen i me
delse på g
omfattende
hans bog
antal inter
almindelig
dem.

Jeg mødte
2002. Jeg
at undersø
vandet på
sevis af de
Taliban, h
bevoksede
nye i gang

Didar f
spredt be
den i de f
Her havde
(KDP), de
ven, sit h
fyldt og u
måned. Kl
ske Union
mere fred
og det var

Didar h
Hans far,
dehaver, v
ne boede i
mæssigt s

slægt og være ude af
som helst muslim.
stemmelse med Gud
"Og bekæmp alle
de bekæmper Jer",
til der ikke er mere
kæmpe, og indtil ret-
færdighed indpas."
til Gud den Almægti-
ge I ikke kæmpe for
der svage og mishand-
te kvinder og børn, hvis
de, frels os fra denne
tryk og rejs for os
os."
der hjælp enhver mus-
lim som ønsker at blive
der ordre om at dræ-
ve deres penge, hvor
m. Vi opfordrer også
lederne, de unge og
sætte et angreb på
opper og djævelens
sig med dem, og til
og dem, så de kan få
sagde: "Oh, I der
ed og Hans Apostel,
t, der vil give Jer liv.
kommer ind mellem
og at det er Ham, I
ger også: "Oh, I der
ar I bliver bedt om
klynger Jer så tyn-
ker I livet i denne
det Hinsides? Men
i sammenligning
Hvis ikke I tager af
red en gruelig straf
red; men Ham vil I
de. For Gud har

Gud den Almægtige siger også: "Dersom I er sande troende, så vil I ikke miste modet og ikke fortvivle."

TEKST 12

Didar - en ung terrorist

Uddrag fra Jason Burkes bog "Al-Qaeda. The true Story of Radical Islam". Jason Burke har som journalist beskæftiget sig med Mellem-østen i mange år og har vundet stor anerkendelse på grund af sin grundige research og sit omfattende kontaktnet, som har medført, at hans bog om al-Qaeda er baseret på et stort antal interviews med såvel ledende som mere almindelige terrorister. Didar er kun en af dem.

Jeg mødte Didar i det nordlige Irak i august 2002. Jeg var efter 11. september i gang med at undersøge Ansar ul Islam-gruppen. I kølvandet på krigen i Afghanistan fandt sne-sevis af de arabere, der havde kæmpet for Taliban, bin Laden og andre, vej til de kratbevoksede bjerge ved Halabjah og gik her nye i gang med voldshandlinger.

Didar fortalte, at han blev født i 1985 i en spredt bebyggelse i byen Arbil, hovedstaden i de facto mini-staten Irakisk Kurdistan. Her havde det Kurdiske Demokratiske Parti (KDP), der styrede den vestlige del af enklaven, sit hovedkvarter. Stedet er stort, overfyldt og ufatteligt varmt, i hvert fald i august måned. KDP's rivaler, Kurdistans Patriotiske Union (PUK), holder til i den mindre og mere fredelige by mod øst, Sulaimaniyah, og det var her, jeg talte med Didar.

Didar havde fem brødre og tre søstre. Hans far, der engang havde været butiksindehaver, var arbejdsløs. Men da to af sønnerne boede illegalt i Storbritannien og regelmæssigt sendte penge hjem, havde familien

en forholdsvis høj levestandard. De havde eget hus og bil. Alle børnene gik i skole, og Didar, som var barn nr. seks, studerede til han var 14 år. Hans yndlingsfag var arabisk. Han havde også geografi, historie og naturvidenskab, men brød sig ikke om det.

Ifølge Didar var hans opdragelse ikke særlig religiøs. Som de fleste kurdere tog han i moskéen nogle gange om ugen for at bede og han overholdt Ramadanen, men ikke meget mere. Han havde heller ikke været involveret i politik, selv om det fra de tidlige teenageår stod klart for ham, at tingene ikke stod retfærdigt til i Verden. Det var usandsynligt, at han, med sin manglende uddannelse, ville kunne få et ordentligt job, sagde han. Han spillede meget fodbold, men havde kun få venner og ingen kærester. Da han gik ud af skolen i 1999 uden at have fået et arbejde, havde han "ikke ret meget at lave og begyndte derfor at komme meget i moskéen". Inden længe tilbragte han hver aften der og blev inviteret med i en koranstudiekreds. Han syntes godt om møderne og kunne godt lide at være sammen med sine nye venner. Didars lærer i moskéen, en mand, der var cirka dobbelt så gammel som ham selv, gav ham bøger og pjecer at læse i. Nogle af dem var Wahhabi-pjecer* udgivet med tilskud fra den saudiarabiske regering. Andre var genoptrykninger af Abdallah Azzams• værker. Hans lærer forklarede ham Azzams lære om, at jihad var enhver mandlig muslims pligt, og fortalte ham, at mænd som Osama bin Laden var sande muslimer, hvis eksempel man burde følge. Han præsenterede Didar for andre unge mænd med lignende ideer. Didar følte sig velkommen og var glad for sin nye venner. "Vi troede, vi kunne ændre tingene. At vi kunne få alting til at blive godt i vores hjemland. Det, Osama og min lærer sagde, var sandt. Hvis alle gjorde, som der stod i Koranen, så ville alting blive godt. Det var kun ateisterne i regeringen, der stod i vejen for det - og